

عنوان مقاله:

چرا علم مناظر در نقاشی ایرانی سده های هفتم تا نهم قمری به پرسپکتیو راه نبرد؟

محل انتشار:

مجله تاریخ علم، دوره 20، شماره 1 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 49

نویسنده:

مریم کشمیری - استادیار گروه نقاشی، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

نقاشی ایرانی با همه دیربندی هایش، در سده هفتم هجری به صورت بندی تازه ی از بازنمایی رسید. در آن دوره، هنرمندان ایرانی از آزمون ها و دستاوردهای گذشته، سبک تازه ای در تراز جهانی پدید آوردند و آن را تا سده دهم هجری هم چنان در اوج نگاه داشتند. یکی از ویژگی های نقاشی ایرانی در سده های ۷-۹ق، تلاش برای فراروی از محدودیت های بازنمایی ژرفا بر سطح دوبعدی است. دستاورد این تکاپوها، بازنمایی بعد سوم چیزها به گونه ای پراکنده بود. در نقاشی این دوره، بازنمایی بعد سوم چیزها در چارچوب یک نظام منسجم ژرفانمایی با هدف سازماندهی فضای تصویر به نمایش در نمی آید. از آنجا که چارچوب بازنمایی بر قواعد علم مناظر استوار بود و دانشمندان این علم، جزئیات قواعد دیدن را به تفصیل در آثار خود شرح داده بودند، این پرسش به میان می آید که چرا علم مناظر در نقاشی ایرانی آن روزگار به قواعد بازنمایی پرسپکتیوی راه نبرد؟ پژوهش کنونی با فاصله گرفتن از پاسخ هایی که تاکنون به چرایی ناپیدایی پرسپکتیو داده شده، مسیر پاسخ دیگری را بر زمینه ویژگی های نورشناسی و نقاشی دنبال می کند. به لحاظ نظری، اصل واضح دیدن - پرهیز از خطای بصری به روایت علم مناظر، و پایداری فرهنگ دیداری دو پایه این بررسی است. هم چنین، علم مناظر، نقاشی و نقش طبقه های اجتماعی، زمینه های اصلی بررسی را دربر می گیرد. داده ها به شیوه کتابخانه ای و آرشیوی از میان منابع علم مناظر و تحلیل بصری نقاشی ها گردآوری شده است. پژوهش با رویکرد توصیفی و تحلیل داده ها به شیوه انتقادی، در پی آن است تا میان این حوزه ها و تکاپوهای نقاشان در بازنمایی ارتباط برقرار کند. بر پایه یافته های پژوهش می توان گفت وضع علم مناظر و گفتمان های نوری در پیشبرد مسائل علمی، چیرگی نورشناسی بر نقاشی در فضای فرهنگی، محدودیت نقاشان در تبدیل تجربه ها به آموزه های نظری و ناتوانی در برانگیختن نگاه نورشناسان به چالش های نقاشی، و خواست گروه های فرادستی مبنی بر پایداری وضع موجود، مهم ترین دلایلی است که بازگو می کند چرا نقاشی ایرانی در سده های هفتم تا نهم از علم مناظر به پرسپکتیو به منزله یک نظام منسجم بازنمایی راه نبرد.

کلمات کلیدی:

ابن هیثم، اپتیک، پرسپکتیو، مناظر و مرایا، نقاشی ایرانی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1897935>

